

A területi közigazgatás úton az információs társadalom felé

A közigazgatás területi szintjei

A területi közigazgatásnak öt szintje különböztethető meg. A helyi és az országos szint között találjuk a mikroregionális szintet (kistérség, járás, *riding*, *district*, *borough*, *municipality*, *community*, *parish*, *kreis*, *rajon* stb.); a regionális középszintet (megye, *county*, *shire*, *prefecture*, *canton*, *bezirk*, *oblast* stb.) és a régió szintjét (*region*, *province*, *kraj*, *land* stb.). Az EU ezeket a szinteket a NUTS rendszerben népességszám szerint kategorizálja (1. táblázat).

A területi közigazgatás-szervezés öt alapelve Bibó István (1973) szerint a következő:

a) A közigazgatási központ időben mért optimális elérhetősége vasúti és/vagy közúti közössé-

gi közlekedéssel (1. térkép). Az így kialakított közigazgatási területfelosztás elsősorban a hivatalok ügyfeleinek az érdekeit szolgálja.

b) Az igazgatási egységek arányos nagyságrendje egy adott szinthez tartozó területen élő lakosság számára utal. Ez azt jelenti, hogy ugyanahhoz a területi igazgatási szinthez tartozó egységek népességszámának – optimális esetben – hasonló nagyságrendűnek kellene lennie. Magyarországon pl. az I. világháború előtt egy megyéhez átlag 7 járás tartozott, melyek népességszáma is hasonló nagyságrendű volt.¹ Az így kialakított felosztás a területegységek igazgatási érdekét szolgálta a hatékony működtetés céljából.

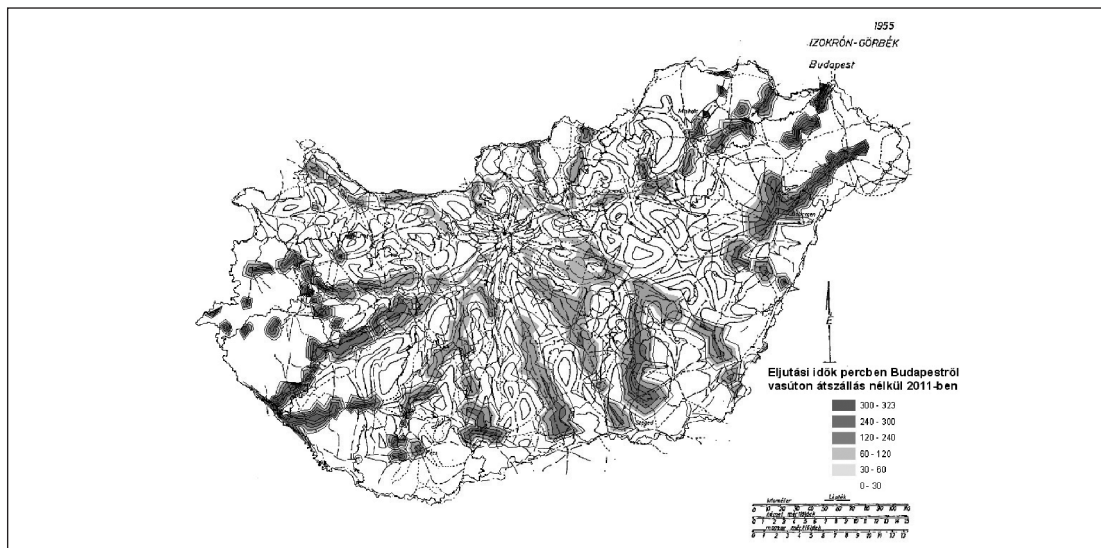
c) Az igazgatási felosztás egységességének elve azt jelenti, hogy az állampolgár az ország bármely területén ugyanazt a közigazgatási szolgáltatást ugyanolyan szintű igazgatási központban veheti igénybe. Arra kell törekedni, hogy egy-egy térség polgárai lehetőleg ugyanazon igazgatási központban intézhessék ügyeiket. Ez az elv ismét az ügyfelek érdekeit szolgálja.

d) A közigazgatási egységek átfedés nélküli egymásba illeszkedésének elve a területi kor-

EU regionális szintek	Alsó	Felső	Földrajzi név például	Regionális dimenzió
	népességszám (millió)			
NUTS-1	~ 3	~ 7	Ország, nagyrégió	Makroregionális
NUTS-2			Metropolisz, város	
	~ 0,8	~ 3	Régió	Mezoregionális
NUTS-3	~ 0,15	~ 0,8	Megye, megyei jogú város	
LAU-1 (NUTS-4)	~ 0,03	~ 0,15	Járas	Mikroregionális
LAU-2 (NUTS-5)	~ 0,0001	~ 1–3	Település, kerület	Helyi

1. táblázat. A járás helye a közigazgatás területi szintjei között (NUTS = *Nomenclature of the Units of Territorial Statistics*; LAU = *Local Administrative Unit*. A NUTS-4-5 t)

¹ 1914-ben 63 megye és 438 járás.



1. térkép. A térinformatika megjelenése a területi igazgatási egységek lehatárolásában: 30–323 perc között elérhető területek vasúton, átszállás nélkül, Budapestről

(Forrás: Ferencz 2011)

mányzati egységek alapérdeke. Az okmányirodák területi harmonizációjára vonatkozó javaslat során pl. a statisztikai kistérségek, építési, szociális és gyermekvédelmi igazgatási illetékességi területek egymáshoz illesztésére már történt kísérlet (VIRÁG R. 2003).

e) További fontos alapelv az *igazgatási súlypontok váltakozásának elve*. Eszerint két, egymással alá-fölérendeltségi viszonyban álló igazgatási egység nem képviselhet azonos sú-

lyú (erős vagy gyenge) pozíciót az igazgatási rendszerben.² Magyarországon az elmúlt időszakokban ez az elv nem működött, és kérdéses, hogy a következő közigazgatási reform keretében sikerül-e megoldani 2013-ig (2. táblázat).

Magyarországon az erős központi kormányzatot (akár a királyi Magyarországon, akár a kommunista irányítás idején) a regionális szint elhagyásával a hagyományosan erős megyei

	1971 előtt	1971	1983	1990–1996	2013	Ideális változatok	
						Unitárius	Föderális
Ország	Erős	Erős	Erős	Közepes	Erős?	Erős	<i>Gyenge</i>
Régió	Nincs	Nincs	Nincs	Gyenge	Gyenge?	<i>Gyenge</i>	Erős
Megye	Erős	Erős	Erős	Gyenge	Erős?	Erős	<i>Gyenge</i>
Járás	Közepes	Gyenge	Nincs	Nincs	Gyenge?	<i>Gyenge</i>	Erős
Település	Gyenge	Gyenge	Gyenge	Erős	Erős?	Erős	<i>Gyenge</i>

2. táblázat. A magyar területi igazgatási szintek változása és állapota az igazgatási súly (intenzitás) szempontjából

² Igazgatási súly = közigazgatási munkafolyamatok száma, közszolgáltatási és regionális, vagy helyi kormányzati feladatok.

igazgatás ellensúlyozta. Mivel a történelmi Magyar Királyságban kevés önálló testülettel rendelkező város volt, a járásokat a 14–15. században hozták létre a számos kistélepülés igazgatása érdekében. A járások élén a főszolgabíró állt, akit a vármegyei közgyűlés választott, és felelős volt több vármegyei hatósági feladat végrehajtásáért, valamint eljáró alsó fokú közigazgatási bírói szerepkörben. A járás székhelye a 19. század végéig a mindenkor fősolgabíró lakhelye volt, következésképp a választás eredményétől függően változott (HOFFMAN 2004). A helyi közigazgatási szint gyenge maradt a nagyobb városokat kivéve. Ez a területi irányítási rendszer a különböző szintek intenzitása szempontjából változatlan maradt a II. világháború után a szocializmus időszakában.

A járások mint közigazgatási egységek 1971 és 1983 között két lépésben megszűntek (először a járási tanácsok, majd a járási hivatalok). A megyék megőrizték igazgatási jelentőségüket.

A rendszerváltás után az új önkormányzati törvény (1990) a településszintű helyi igazgatást tekintve a másik végletbe esett. Az eddig a központi kormányzat által ellenőrzött közszolgáltatások decentralizációja jegyében számos feladatot átruháztak az újonnan alakult helyi önkormányzatokra.³ Ugyanakkor a megyék számos korábbi kötelezettségét és szolgáltatását szintén helyi szintre ruházták át.

Végül 1996-ban a területfejlesztési és rendezési törvény kimondta a magyar régiók szükségességét, bár a régiók rendszerének nem volt semmilyen föderális hagyománya egy olyan unitárius berendezkedésű országban, mint Magyarország. Így a régiók meghatározása csak statisztikai szempontból lehetett jelentős. Kezdetben alulról, a megyei szintről szerveződve gondolták a régiók kialakulását, de a kooperációs készség hiánya miatt 1998-ban országgyűlési határozattal kimondták a NUTS-2 régiók

létrehozását. Az 1996-os statisztikai és területfejlesztési kistérségeket a 2004-es törvényben⁴ az uniós csatlakozás értelmében sor került arra, hogy a kistérségek körzeti igazgatási funkciókkal rendelkezessenek, elsősorban az okmányügy és az építési igazgatás tekintetében. Ez a szerkezet volt használatban napjainkig csaknem két évtizeden keresztül, mivel sosem volt meg a kétharmados parlamenti többség a területi közigazgatási rendszer megváltoztatásához. 2010-ben azonban a választási eredmények biztosították a kétharmados parlamenti többséget, és a győztes pártok kifejezték szándékukat a regionális közigazgatási rendszer megváltoztatására és a járások rendszerének (a közigazgatás területi mikroszintjének) visszaállítására 2013-ban. Ezzel együtt 2010 folyamán több intézkedést vezettek be a területi közigazgatás középszintjének megerősítése érdekében, melyek részeként újra megnyitották a megyei szintű közigazgatási hivatalokat, és megyei fogyasztóvédelmi szolgáltatást, miközben „erős” kormány kialakítását jelentették be.

A fenti folyamatok együttesen arra utalnak, hogy kedvező helyzet van kialakulóban olyan változások megvalósítására, amelyek tükrözik az egyes szintekhez kapcsolódó igazgatási intenzitások ideális szerkezetét (lásd 1. táblázat).

Következésképp a közigazgatási reform egyik legfontosabb kérdése, hogy hogyan vessék be újra a mikroregionális szintet, a járásoknak megfelelő rendszert a területi közigazgatásba?

A mikroregionális igazgatási rendszer létrehozásának alapját jelzi annak magyar neve. A járás arra az egynapi járótávolságra utal (székkérrel vagy gyalog), ami a mikrorégió igazgatási központjába való eljutáshoz, és onnan történő visszaérkezéshez szükséges. Ebben a központ elérhetőségére vonatkozó első alapelv tükröződik. A közlekedés modernizálódásával, új utak és hidak építésével a régi rendszer elérhetőség tekintetében elavulttá vált. A közigazgatási rendszer azonban nem változhat folyamatosan,

³ Ennek a decentralizációnak egyetlen problémája volt, hogy a központi kormányzat csak a feladatokat és szolgáltatásokat utalta helyi szintre, miközben megfelelt a szolgáltatásokhoz szükséges pénzügyi eszközök biztosításáról.

⁴ A többcélú kistérségi társulásokról szóló 2004. évi CVII. tv.

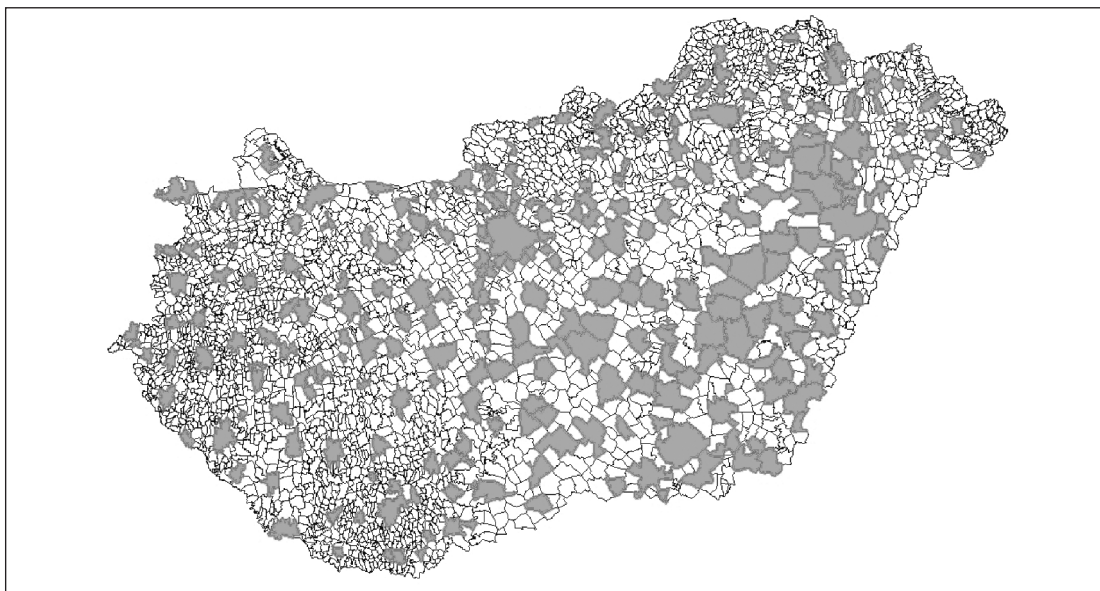
ezért egy új rendszer kialakításakor és bevezetésekor nagyon gondosan kell kijelölni az egy járáshoz tartozó települések hálózatát. A fizikai elérhetőség változatlanul fontos elem olyan ügyekben, amelyek személyes jelenléte igényelnek. E funkciók területi megosztását döntő mértékben meghatározzák a közlekedési hálózatok. Centrális hálózatok esetén a funkciók is egy központban összpontosulnak. Minél teljesebb a településeket összekötő közlekedési rendszer hálózata (azaz minél több település számára biztosított a többi legrövidebb időn és távolságon belüli elérhetősége), annál nagyobb lehetősége van a multipoláris rendszer kialakulásának, melyben minden település térségi szinten sajátos funkciót tud betölteni. Ugyanakkor az infokommunikációs rendszerek közigazgatási alkalmazásának területi hatásaira is előre fel kell készülni.

A területi mikroszint igazgatási funkciói

A leggyakrabban igénybe vett igazgatási szolgáltatások modern elektronikus infrastrukturális hálózatokat igényelnek. Ezek közé tar-

toznak az okmányirodák (útlevél, vezetői engedély, személyi igazolvány, lakcím-bejelentés, gépkocsi regisztrációja, vállalkozási igazolvány), a Belügyminisztérium által ellenőrzött, az állampolgárok adatait tartalmazó adatbank alapján. Az elektronikus okmányirodák a költséghatékonyság és a méretgazdaságosság biztosítása érdekében főleg kiemelt városokban működnek.

Az okmányirodák területi hatáskörét a 256/2000 (XII. 26.) sz. Kormányrendelet tartalmazza. Általában a nagyobb vonzáskörzettel rendelkező városok adnak helyet az okmányirodáknak. Egy okmányiroda megnyitását, hatáskörének megváltoztatását vagy bezárását a helyi önkormányzati képviselőtestület kezdeményezheti, és a kormányzati informatikai ügyekért felelős miniszter helyezheti hatályba a megoldásnak a központi kormány elé terjesztését követően. A döntéshez be kell nyújtani a kormánynak az illetékes közigazgatási hivatal és helyi önkormányzat véleményét. A helyi önkormányzat felelős az okmányiroda működéséhez szükséges infrastruktúra és az alkalmazottak biztosításáért. Következésképp



2. térkép. A 257, okmányirodával rendelkező település Magyarországon, valamint Budapest 23 irodája

(Szerkesztette: Ferencz V.)

az okmányirodák működése egyaránt függ a helyi önkormányzatoktól és a központi kormányzattól. A legkritikusabb kérdés a működés finanszírozása részben a helyi, részben a központi államigazgatás részéről. A kormány által adott normatív támogatást a helyi önkor-

mányzatok közötti egyezkedések alapján osztják el, tekintettel azok népességszámára és az okmányiroda infrastruktúrájához való hozzájárulásra. A költséghatékonyság jegyében a jövőben a normatív elosztást a feladatfinanszírozásnak kell felváltania.

3. táblázat. Az okmányirodák számának változása megyei és regionális szinten

(Forrás: Szigeti 2010)

Megye (Főváros), Régió	2000	2001	2004	2010	Egy okmányirodára jutó népesség (1000 fő)
Budapest (főváros)	23	23	23	23	74
Pest Megye	13	27	31	31	39
Közép-Magyarország	36	50	54	54	54
Fejér Megye	6	9	11	11	39
Komárom-Esztergom megye	7	8	8	8	39
Veszprém Megye	7	12	12	12	30
Közép-Dunántúl	20	29	31	31	36
Győr-Moson-Sopron megye	5	7	8	8	56
Vas Megye	6	8	9	10	26
Zala Megye	4	9	9	10	29
Nyugat-Dunántúl	15	24	26	28	36
Baranya Megye	5	12	12	12	33
Somogy Megye	6	12	13	13	25
Tolna Megye	5	9	9	9	26
Dél-Dunántúl	16	33	34	34	28
Borsod-Abaúj-Zemplén megye	10	17	20	21	33
Heves Megye	5	7	7	8	39
Nógrád Megye	6	6	6	6	35
Észak-Magyarország	21	30	33	35	35
Hajdú-Bihar Megye	8	17	19	19	29
Jász-Nagykun-Szolnok megye	7	16	16	16	25
Szabolcs-Szatmár-Bereg megye	8	19	20	20	28
Észak-Alföld	23	52	55	55	27
Bács-Kiskun Megye	7	17	18	18	29
Békés Megye	8	16	17	17	22
Csongrád Megye	6	8	8	8	53
Dél-Alföld	21	41	43	43	31
Összesen	152	259	276	280	36

Okmányirodákat először 2000-ben hoztak létre Magyarországon, amikor minden mikroregionális statisztikai körzet (LAU-1) kapott egy okmányirodát.⁵ Így 152 okmányirodát állítottak fel, és minden budapesti kerület részére egyet-egyet. Azonban 2004-ben a 256/2000. (XII. 26.) Kormányhatározat módosításával számukat megnövelték. Első lépésben elérték a 259-et, majd 276-ot és ma, 2011-ben, számuk 280, amelyek közül 23 Budapesten van.

Ez azt jelenti, hogy a 174 statisztikai kistérség mindegyikében van okmányiroda. Mivel a várossá nyilvánított települések száma 328, így mintegy 70 városban nincs okmányiroda. Átlagosan *egy okmányiroda* összességében *mintegy 36 ezer lakost lát el* szolgáltatásokkal.

Mivel a nagy metropoliszok egyaránt tartozhatnak a LAU-2 vagy a NUTS-2 területi szintekhez, és mivel a területi okmányirodák költséghatékonyasága és méretgazdaságossága miatt az irodák minimum 30, maximum 150 ezer lakos számára biztosítanak igazgatási szolgáltatásokat, a többmillió metropoliszokat kerületekre (*metropolitan* járásokra) kell felosztani, melyek lakossága egyenként nem haladja meg a 150 ezer főt. Tekintettel kell lenni a „*spillover*” (túlsorduló) hatásokra, arra, hogy a nagyvárosok szolgáltatásokat nyújtanak a vonzáskörükbe tartozó szuburbán települések számára, ezért ezeket is be kellene sorolni 30-150 ezer lakosú mikroregionális zónákra, mivel az okmányirodák működése ebben a népességszám-intervallumban hatékony. A jelenlegi 328 magyar város közül csak 35 esik ebbe a kategóriába (Pécs, Szeged, Miskolc, Debrecen már 150-200 ezres), ezért a helyi önkormányzati feladatellátáson belül az államigazgatási szolgáltatások működtetése akkor lehet költséghatékony (más szóval a legkevésbé ráfizetéses), ha térségi szinten működtetik. Tehát államigazgatási feladatokat ellátó, mikroregionális, járási rendszer bevezetése indokolt. Ehhez szólva szét kell választani az önkormányzati feladatokat és a helyi államigazgatási feladatokat. Az önkormányzati feladatok legnagyobb része a helyi

szinten marad, míg az államigazgatási szolgáltatásokat területi, járási szintre kell delegálni. A 150 ezer lakosnál nagyobb négy városunk megyei szintű jogosultságokkal az igazgatás NUTS-3 szintjén működik. A járások és a 35 nagyobb (30 ezer lakosságszám feletti) város közigazgatási együttműködése a „járási” vonzáskörzetükbe tartozó településekkel valószínűsíthetően helyi konfliktusok forrása lesz a kétszintű igazgatás következtében.

Szintén konfliktusok forrása marad és lesz a NUTS-2 szintű területi egységbe szervezett metropolisz (Budapest) és agglomerációjának helyi önkormányzatai közötti igazgatási együttműködés. Régi kérdés, hogy legyen-e egy 1-3 millió lakosú metropolisz egy önálló NUTS-2 régió vagy csak szuburbán, esetleg – mint Pest megye esetében – NUTS-3-as szintű környezetével együtt lehessen NUTS-2 régióknak tekinteni? A központi város és vonzáskörzete közötti feszültség forrása az a helyzet, hogy a statisztikai mutatószámok, mint pl. az egy főre jutó GDP rendszerint magasak a metropoliszban, így az alacsonyabb értékkel rendelkező környező kisvárosok és falvak elvesztik jogosultságukat a megpályázható területfejlesztési támogatásokra, ha ugyanahhoz a NUTS-2 szintű régióhoz tartoznak. Eddig az EU-ban csak azok a metropoliszok lettek önálló NUTS-2 szintű régiók, amelyeket feljogosított erre vagy a 3 millió lakos feletti népességszámuk, vagy az agglomerációjukkal kialakult gazdasági, szolgáltatási és munkaerő-piaci kapcsolataik. Ezekben a helyeken viszonylag nagy városok jöttek létre független területi igazgatási funkciókkal és a néhány milliós metropoliszhoz közel fekvő vonzáskörzettel.

A területi mikroszint körvonalai

Egy mikro regionális központ igazgatási vonzáskörzetének lehatárolását mindig meghatározták a közlekedési útvonalak és eszközök, a hivatali központ megfelelő elérhetőségi ideje tömegközlekedési eszközökkel közúton vagy vasúton. Napjainkban a GIS pontos eszköz ilyen szempontoknak megfelelő izokron térképek készítésére (1. térkép). De a fentiek alapján a járások le-

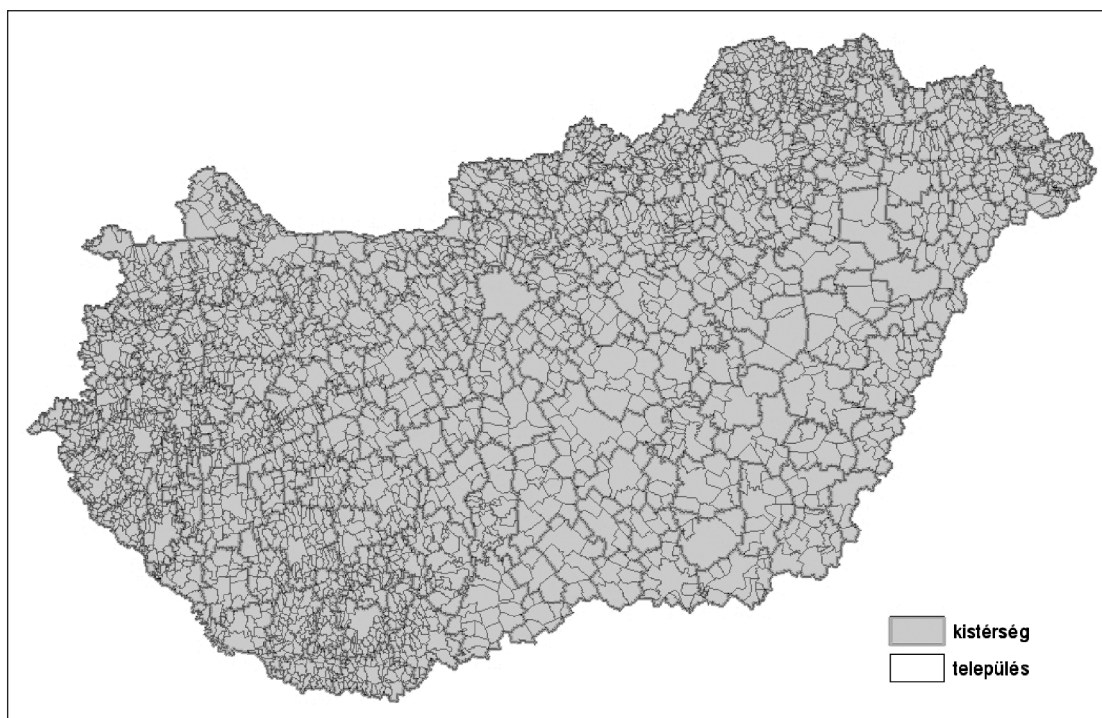
⁵ 143/1999. (IX. 15.) sz. Kormányhatározat.

határolásához a népességszámra is tekintettel kell lenni. Koós – Lados (2008) kutatási eredményei szerint egy 10 millió lakosságú országban a területi közigazgatási egységek gazdaságos működésének alsó határát az a szerkezet biztosítja, melyben egy hivatalra kb. 30 ezer lakos jut. Ez azt jelentené, hogy a mikroregionális hivatalok száma, pl. az okmányirodák tekintetében nem lehet sokkal több vagy kevesebb, mint 330, beleértve a fővárosi kerületi hivatalok számát is. Ebben az értelemben mind a régi járások, mind a jelenlegi statisztikai kistérségek (3. térkép) járassá szervezése kevésnek bizonyulna a költséghatékony működtetés szempontjából.⁶

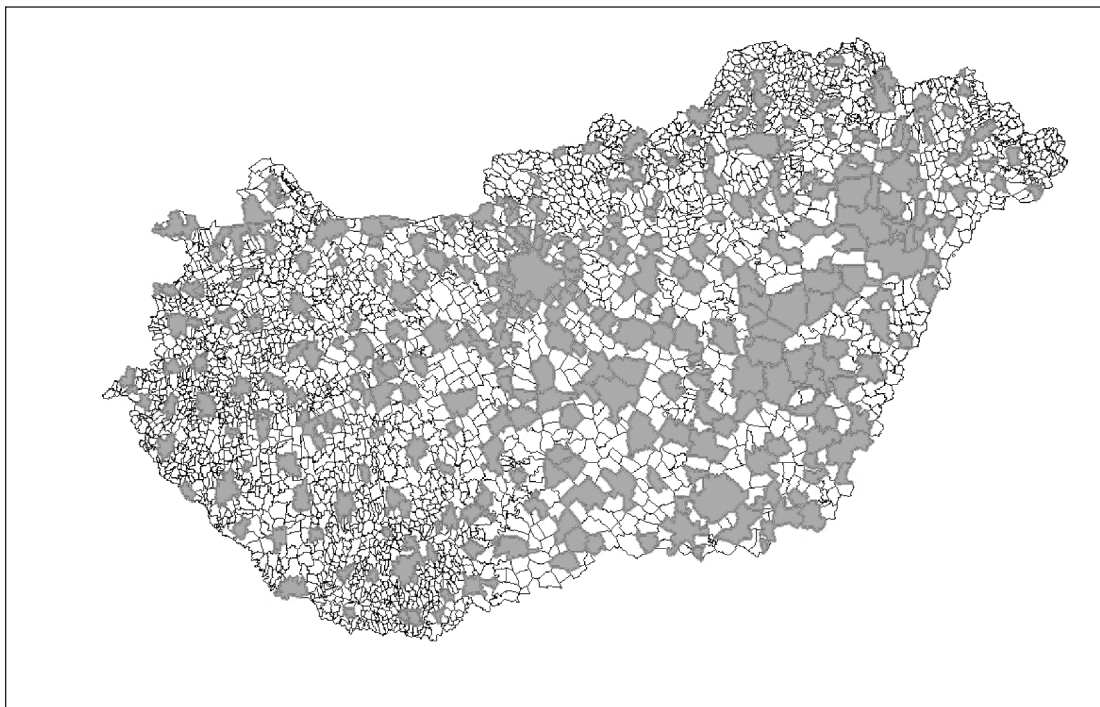
Első pillantásra ennek tükrében jó hír, hogy a magyarországi városok száma – kicsoda szerencsés véletlen és kellő lélektani pillanat a járásrendszer szempontjából! – éppen 328. Márpedig a városi cím elnyeréséhez szükséges fő kritérium éppen az, hogy van-e az illető településnek olyan központi funkciója, amelyet a környező települések lakossága is igénybe vesz? Vagyis van-e vonzáskörzete? Ha a városi cím odaítélését komolyan vették (volna), akkor bizony csaknem minden városi rangra emelt település járási székhely is lehet(ett volna), hiszen a főváros 23 kerülete nélkül éppen 305 város lehetne járási székhely.

3. térkép. A jelenlegi kistérségek Magyarország településhatáros térképén

(Szerkesztette: Ferencz V.)



⁶ Jelen tanulmány kiemelten foglalkozik az okmányirodai dokumentum igazgatás kérdésével, mint az állampolgárok által leggyakrabban igénybevevett államigazgatási szolgáltatással, erre vonatkozik a 30 – 150 ezres lakosságszám optimalizálás, amibe – a LAU-1 felső határát tekintve – belefér más államigazgatási hatósági feladatok ellátásának a 30 ezres lakosságszámot meghaladó gyakorlata, pl. a rendőrségi, tűzoltósági, adóügyi, tisztiorvosi ellátó körzetek 60-80 ezres lakosságszáma is.



4. térkép. A városi jogállású települések 2011-ben.

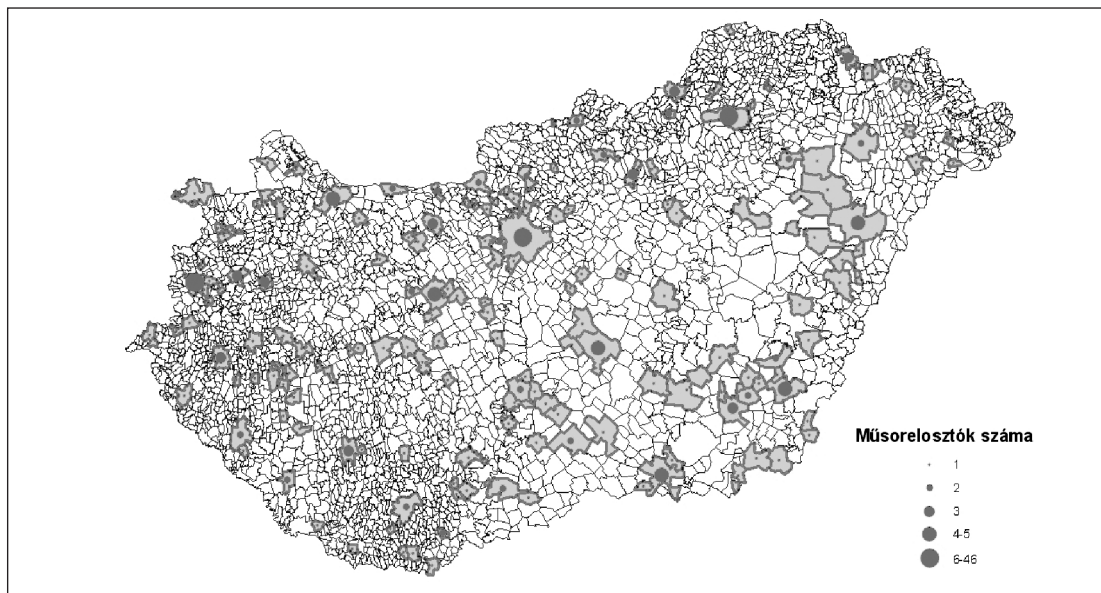
(Szerkesztette: Ferencz V.)

Tudjuk azonban, hogy a magyar településhálózat ritkán beépült alföldi részein például történelmi okok miatt egyszerűen túl kevés a település ahhoz, hogy vonzáskörzetekről beszéljünk (4. térkép), hacsak a tanyákat is nem tekintenénk önálló településeknek. (Azok egyébként, de településtani és nem közigazgatási értelemben.)

A területi igazgatás kialakítását befolyásoló közszolgáltatási *intézmény-ellátottság* szempontjából a magyar településrendszerben közepesnek mondható a települések nagyságrendje és az ott lévő intézmények száma közötti kapcsolat. Egy 2008. évi vizsgálat szerint nagyon szorosan kapcsolódnak egymáshoz település szinten az okmányirodák (268 településben) és a munkaügyi központok (162 településben), valamint az alapfokú oktatási intézmények (óvoda 2226 településben és általános iskola 1902 településben). Mindössze két olyan település volt, ahol működött munkaügyi központ, de nem volt

okmányiroda (Zsámbék és Ricse). Emellett 41 olyan település volt, ahol okmányiroda és körjegyzőség is működött. Ezek közül 23-ban munkaügyi kirendeltség is volt. A körjegyzőségeknek (730 településben) a többi közintézményhez való kapcsolata szintén csak közepesnek adódott, kivéve az alsó fokú oktatási intézményeket, melyekkel a kapcsolat szoros volt. Ezzel együtt 156 olyan körjegyzőségi székhely-település volt, ahol nem volt általános iskola, 74 olyan, ahol nem volt óvoda, és 59 körjegyzőségi székhely településben hiányzott mindkettő. Az összefonódásoknak ezt a differenciáját jelentős mértékben magyarázza az intézményekkel rendelkező települések számának különbsége (1. grafikon).

A MÁV és a VOLÁN közlekedési hálózat menetrendjeit figyelembe véve GIS (földrajzi információs rendszer) alkalmazásával kijelölhető a 10, 20, 30 perces elérhetőségi vonalak megrajzolásával a településrendszer járási



5. térkép. A 301 magyar televíziós műsorelosztó 2011-ben

(Szerkesztette: Ferencz V. a Nemzeti Média és Hírközlési Hatóság adatai alapján)

információs szupersztrádát. Ők az időskorú népesség és a munkanélküliek hada, akiknek csak 8, illetve 12%-a akar és tud használni internetet. És ez nem csak magyarországi jelenség. Az információs szupersztrádának jelenleg három sávja, vagy csatornája van, amelyből a közigazgatási modernizáció nálunk csak egyet tud és akar használni: az Internetet („*E-Government*”).

A Közigazgatástudományi Karon működő *E-Government* Kutatócsoport több szakkönyvben⁹ manifesztált igyekezete ellenére a sztráda másik két sávján nehezen indul a közlekedés. Hat évig tartott, hogy a mobiltelefonra építkező középső sávban mára a magyar államigazgatásban megjelenjen annak a felismerése, hogy a mindenki zsebében ott lapuló infokommunikációs alapeszközt, a mobiltelefont is be lehet vonni a közigazgatásba. Ehhez immáron a kar közigazgatási mesterszakán kötelező „*M-Government*” tantárgy is van (Mobil igazgatásszervezés). De a harmadik sávba – a digitális interaktív TV-be, amely végre biztosíthatná a befogadó, inkluzív jelleget is, mert a *netless* társadalom TV centri-

kus (SÁGVÁRI 2008) – még mindig „behajtani tilos” a magyar közigazgatásban. A „*T-Government*” lehetősége¹⁰ egyelőre a multik rövidtávú üzleti érdekeinek van alárendelve. Hiszen az egyszerű TV készüléket csak akkor lehetne interaktívan és Internetként is használni, ha Internet modemet is tartalmazó, s ezért a csatornacsomagokhoz ingyen nem adható dekóderje lenne; ráadásul esetében értelmetlenné válna a nagy szolgáltatók jelenlegi IpTV üzletága is. Nyugat-Európában, ahol már régen megtörtént a digitális átállás a TV műsorszórásban, szintén olyan olcsó dekóderekkel látták el a TV készülékeket, amelyekkel nem vált lehetővé az internetes interaktivitásuk, s mostanában terjed csak az interaktív TV. Most, a digitális átállás küszöbén utolsóból első lehetett volna Magyarország az interaktív TV közigazgatási tartalomszolgáltatása tekintetében. De nem így történt; a multik utcájába „behajtani tilos”, s mi is végigjárjuk a nyugat-európai zsákutcát, hogy majd évek múltán le kelljen cserélnünk a most olcsón beszerzett dekódereket az interaktivitást biztosító eszközökre; a multik bevételeit így hosszú távon előre biztosítva.

⁹ BUDAI–SÜKÖSD 2005, Budai–Szakolyi 2005, Tózsá–Budai 2006

¹⁰ TÓZSA 2005, TÓZSA–HUBERT 2009, Tózsá 2010

Mi köze mindennek a járáshoz? Véletlenül nem csak 328 városunk van, hanem a 12 piacvezető műsorszóró cég mellett van mintegy 300 kisméretű városi kábel TV szolgáltatónk is. Ez egy gazdaságtalan rendszer egy 10 milliós országban, ha pl. a 80 milliós Németország 6 kábelszolgáltatóját vesszük. Az interaktív digitális TV közszolgálati tartalomfejlesztése helyi feladat, hiszen csak a helyi szolgáltatási tartalom érdekes a helyi lakosoknak. Erre a multi műsorszolgáltató nem szívesen vállalkozik és nem is tud, hiszen az ő gazdasági érdeke az, hogy minél több embernek nyújtsa ugyanazt a tartalmat. A 300 kábel TV társaság a városokhoz, a járási központokhoz csatlakozva olyan helyi műsort, tartalmat, szolgáltatást, közszolgáltatást, ügyintézését (*T-Government*) vihetne interaktív, befogadó módon közel az emberekhez, ami által az ország számára ez a jelenleg hátrányt jelentő szétdaraboltság – pl. német viszonylatban – behozhatatlan előnnyé lenne kövacsolható.

Tehát, amikor a járásek földrajzi, igazgatási újraszervezéséről van szó, ma már nem csak a vasúti, közúti tömegközlekedési elérhetőségi

időkkel és a hivatalnak a lakosságszámra vetített költséghatékonyságával kellene számolnia a Közigazgatási és Igazságügyi Minisztériumnak, hanem azzal is, hogy az Unió 2020-ig előre vetített e-közigazgatási fejlesztéséhez illeszthető, olyan „triple play” helyi tartalmak jelenjenek meg a járás településein, amelyek a háromsávú információs szupersztrádán is járóképesek. Ez a három sáv: (1) az *internet*, (2) a *mobiltelefon*, és (3) a *televízió*. A modern járásek területi lehatárolásában tehát nem csak a tömegközlekedéssel gyors megközelíthetőségnek, a hivatalokhoz tartozó optimális népességszámnak, az intézményellátottságnak, hanem az információs társadalom három sávú szupersztrádjának is alapkövetelménynek kellene lennie. *S a vezetékes internet, az „okos” mobiltelefon mellett kiemelkedően fontos kellene, hogy legyen a speciális közszolgálati, és a helyi társadalom építésében különösen nagy jövő előtt álló szupersztráda sáv: a helyi tartalomfejlesztő és műsorszóró, interaktív „televíziós” sáv, illetve az ehhez tartozó hálózat mint infrastrukturális feltétel.*

Tózsza István–Korompai Attila–Ferencz Viktória: A területi közigazgatás úton az információs társadalom felé

Ez a tanulmány azokra a követelményekre próbál rávilágítani, amelyek a regionális közigazgatásnak az információs társadalom hajnalán történő átszervezése kapcsán merülnek fel egy olyan poszt-szocialista közép-európai országban, mint Magyarország. A mikroregionális közigazgatási egységek lehatárolásának klasszikus indikátorai, mint pl. az igazgatási központok elérhetősége vagy a terület közszolgáltatásait használó népesség száma többé nem elegendők, mivel a távolság elveszíti meghatározó szerepét az infokommunikációs hálózatok korában. A *GIS* (*Geographical Information System* = térinformatikai rendszer) és az *e-government* (Elektronikus igazgatásszervezés) „három lába” bővíti a lehetséges új eszközöket (elérhetőségi elemzés, *m-government* [Mobil eszközökön alapuló igazgatásszervezés], *t-government* [Interaktív digitális televízióra optimalizált igazgatásszervezés]) a közigazgatási körzetek hagyományos földrajzi határainak átfórmálására a virtuális térben.

Kulcsszavak: közigazgatási körzetek szervezése, *GIS* elérhetőségi elemzés, *m-government*, *t-government*.

Felhasznált irodalom

- BIBÓ István: *Közigazgatási területrendezés és az 1971. évi Településhálózat-fejlesztési Koncepció*. In: *Válogatott tanulmányok III.*, Hungarológiai Alapkönyvtár. 1990, 3–143. <http://mek.niif.hu/02000/02043/html/index.html>
- BUDAI Balázs, SÜKÖSD Miklós: *M-kormányzat, M-demokrácia*, Akadémiai Kiadó, 2005.
- BUDAI Balázs, SZAKOLYI András: *Interaktív önkormányzat*, Mediprint Kiadó, 2004.
- FERENCZ Viktória: *Gazdasági és közszolgáltatási folyamatok térbeli elemzése*, E-Government Tanulmányok XXXIV. E-Government Alapítvány, 2011.
- HOFFMAN István: *A kistérség helye a magyar közigazgatás rendszerében*, 2004, http://www.ajk.elte.hu/TudomanyosProfil/kiadvanyok/elektronikus/seminarium/scire_aliquid/HoffmanIstvan-Kisterseg.pdf
- KOÓS Bálint, LADOS Mihály: *Az önkormányzati méret nagyság és a közszolgáltatások méret-gazdaságossági kérdései: európai modellek és hazai tapasztalatok*. In: *Függőben. Közszolgáltatás-szervezés a kistépülések világában*. (Kovács K.–Somlyódiné Pfeil E. szerk.) Közigazgatási olvasmányok MKI–KSZKI Budapest, 2008, 45–96.
- SÁGVÁRI Bence: *E-befogadás – Úton a digitális kormányzás felé*, Demos konferencia CEU, Budapest, 2008. március 20.
- SZIGETI Ernő: *Az önkormányzatokkal kapcsolatos közigazgatási térsztruktúrák változásai* – Kézirat; Szigeti Ernő, 2010.
- TÓZSA István, BUDAI Balázs: *M-Government – T-Government. The Latest Technological Trend sin Public Administration*, E-Government Alapítvány, 2006.
- TÓZSA István (szerk.): *T-Government, avagy digitális interaktív televíziózás a közigazgatásban*, E-Government Tanulmányok VII., E-Government Alapítvány, 2005.
- TÓZSA István, HUBERT Orsolya: *A digitális TV közigazgatási tartalomfejlesztése*, E-Government Tanulmányok XXVII., E-Government Alapítvány, 2009.
- TÓZSA István (szerk.): *T-Government Interactive TV in Public Administration, Panel Report*, 8th EuroITV Conference, Tampere, Finland, 2010.
- VIRÁG Rudolf: *Központi igazgatás és kistérségi dekoncentráció*, In: ÁGH Attila, NÉMETH János (szerk.) *Kistérségi közigazgatás*, Magyar Közigazgatási Intézet, IDEA Program, 2003.